

ЗАГУБАТА НА ИНТЕРВОКАЛНОТО В ВО ЗАПАДНО-МАКЕДОНСКИТЕ ГОВОРИ

од

БЛАЖЕ КОНЕСКИ

Загубата на интервокалното *в* е една од основните карактеристики на западномакедонскиот диалект — покрај третосложниот акцент, јасниот изговор на неакцентираниите самогласки и преодот $x > v, \phi$. Позната е географската распространетост на оваа појава, што од говорите со трето-сложна акцентна система ги остава незасегнати само галичкиот, ограничен на неколку мијачки села, и велешкиот, кој што и овдека, како и во други случаи, се опира врз вардарските и источномакедонските говори. Од друга страна, загубата на *в* интервокално е одразена во леринскиот, еден говор со второсложна акцентна система.

Губењето на извесни звучни согласки во интервокална положба е, општо земено, појава што ја знаат сите македонски говори, и не само западните. Причината е за тоа брзиот говор, во кој што од споменатата појава се засегаат само зборои со многу честа употреба, така што често стига да се преметне сосем лабаво зборот, и пак да има разбирање. На пр.: *дѣм* – *дајш*, *клѣм* – *клајш*, *јѣм* – *јајш*, *изѣам* – *изејш*, *глеам* – *глеаш*, *оѣм* – *ојш*, *ѣоам* – *ѣојш*, *зеам* – *зејш*, *војѣа*, *зајсонце*, *кај*, *оѣај* – *оѣај*, *двајсе*. *коѣ*, *никоѣаш*, *моѣм* – *мојш*, *лајѣа*, *дојсам* – *дојсиш*, и сл. Особено е ова голтање карактеристично за долновардарските говори, во кои што темпото на говорењето е многу брз, но сите изброени примери им се наполно својствени и на западномакедонските говори. Несомнено дека и извесен број примери со загубено интервокално *в* можат да се објаснат по истиот начин. Тоа ни го покажуе изговорот *ѣраам*, *сѣаам* (покрај *ѣравам*, *сѣавам*) во велешкиот и други наши говори што инаку не ја познаваат загубата на *в*. Но при *в* интервокално во западнома-

кедонското наречје ние имаме процес многу подлабок, со поголем опсег и резултати, што има до извесна мерка паралела во загубата на интервокалните *x* и *j* во македонските говори, и што бара специално објаснение за условите под кои што се извршил.

Да го обележиме прво опсегот на оваа појава. Интервокалното *v* се загубило во овие случаи:

1. Во одделни зборови.

а) Кај именките: *биол*, *биолица*, *гла̄*, *глај*, *гоедо* (и *гојдо*), *гојдар*, *гојдарник*, *гаол*, *јаор*, *појасмо* (од *повесмо*), *наора* (*навора* < *нафора*), *неола*, *чоек*. Овие примери им се општи на сите западномакедонски говори, во кои што интервокалното *v* се загубило. Зборите пак *несџа* (*невесџа*), *дејче* (*девојче*), *поели* (*повели*), *жиош* (*живош*), се ограничени на одделни говори.

б) Кај следните глаголи: *коам* – *којш*, *сноам* – *снојш*, *шоарам* – *шоараш* и *шоариш*, *програм* – *прогриш*, *исџам* – *исџајш*, *осџам* – *осџајш*, *забам* – *забајш*, *ирам* – *ирајш*, *лиам* – *лиајш*, *сјулам* – *сјулајш*, *појсам* – *појсаш*.

Покрај *коам* имаме: *коач*, *накоална*, *коачница*; покрај *шоарам*–*шоар*, покрај *ограм*, *разграм* – *одр*, *раздр* Спроти зборот *соалка* соодветниот глагол денеска е загубен.

в) Кај: *шоа*, *појке*.

2. Во завршоци.

— *вина*: *положна*, *смеркојна*, *убајна* и сл. Овдека *v* е запазено кај именките *новина*, *здравица*, *иравина*, (но и *ираина*), поради етимолошката врска со *нов*, *здрав*, *прав*.

— *вица*: *суројца*, *Пешкојца*, *кајајца*, *секајца*, *Пешрејца* и сл.

— *вец*: *проец*, *Оревоец*, *Бороец* и сл.

— *ва*: *осноа*, *наира*, *суира*, *пошџа*, *црнеа*, *смердеа* и сл.

— *ван*: *јорган*.

— *вар*: *волоар*.

— *вишџе*: *зимошџе*, *чудошџе*.

— *вен*: *олоен*.

— *виш*: *лекош*, *векош*, *жалеш*.

— *ови*, *еви* (наставка за множина од м. р.): *деној*, *ножеј* и сл.

У трисложните или многусложните придавки на – *ов*, *ав*, – *ев*: *гошов* – *гошбојо*, *гошбоа*, *гошб*, *гошој*; *улав* – *улајо*, *ула̄*, *ула̄б*, *улај*; *Пешрев* – *Пешре̄о*, *Пешре̄а*, *Пешреј ишн*. Инаку у еднословните: *нов* – *нова*, *ново*, *нови*; *прав* – *права*, *право*, *прави*.

Нешто поособено имаме у итеративните глаголи изведени со наставката — *ва* —. Имено, од нив живеат наспоредни форми со и без *в* од наставката: *најправам, најправаш — најпра̄м, најпра̄ш, остиавам — остиаваш, остӣам — остӣаш* и сл. Подготовка *в* не се губи никогаш во 3 л. мн. сег. вр. и импф., каде што тоа треба да оддели три самогласки што инаку би се нашле една до друга (*најпра̄ва̄ш, најпра̄ва̄* и сл.) Секогаш имаме само *избровам — изброваш, пребровам — преброваш, џосџовам — џосџоваш*, зашто инаку во 1 л. би совпаднала итеративната форма со свршената (*изброам, избројам*). Имаме значи случаи кога до извесна степен се запазило *в* поради чувството за неговата морфолошка функција во суфиксот — знак за итеративност и поради извесни фонетски услови.

Тоа е причината што *в* се пази и во членската форма — *ов, ва, во, ве: женава, деџево, жениве*; во селскиот говор може да се чуе и: *жен̄а, деџе̄о, жение*.

Одовдека е јасно дека во завршоците било основно засегнато од процесот на губењето она *в*, што ролјата на морфолошки чинител во дадениот завршок му била сосем избледнета.

Со ова што се кажа може да се има претстава за случаите каде што *в* се загубило, за опсегот на оваа појава во западномакедонските говори.

Да се наемеме сега, поблиску да ги разјасниме причините за губењето на *в*.

Со ова прашање се беше позабавил Милош Ивковиќ во својата статија „La chute du *v* en macédonien occidental (Revue des études slaves II, 1922, pp. 80 · 85). Ивковиќ претполага дека за развитокот на едно билабиално *в*, кое што треба да се земе како претходна степен за полната загуба на *в* во познатата позиција, спомогнала редуцијата на неакцентираниите вокали, која што, според него, им била присушта и на западномакедонските говори, еднакво како и на југоисточните. Покажано на пример, тоа би значело дека за формите *чоек, гл̄а, гаол, волој, вдошца, негоа* треба да се претпостави степената: *чувек, гл̄ва, гаул, волуви, вдувица, негува* — каде што во соседство со *у* и *џ* од редуцираното *о* и *а* лесно можело да се развие билабиален изговор на *в*. Ивковиќ вели:

„Les voyelles réduites ont changé leur timbre et sont devenues fermées, et *v* s'est progressivement transformé en phonème de transition *u* entre la voyelle fermée et la voyelle suivante ou précédente qui était ouverte: *néguva* > *neguца*, *jávur* > *javur*, etc., de même que dans ces parlers, après l'amuissement de *h*, il s'est développé à l'intervocalique un phonème de

transition μ ou même ν dans des cas comme *uvo* de *uho*, *pazuva* de *pazuha*, etc. Quand ensuite ces parlars, à la place des voyelles réduites, ont commencé à développer des voyelles de timbre ouvert, il est tout à fait naturel que μ ait disparu comme devenu inutile.“ (с. 83–84).

Противно на Облака¹⁾, кој што го разгледуе губењето на *v* во врска со губењето на *x*, *z*, *d* во западномакедонските говори, Ивковиќ ја зема оваа појава наполно изолирано. Тој не може да приеме дека сме имале еден општ процес на слабење изговорот од *v*, зашто во таков случај се праша: „comment se fait-il alors que *v* ne se soit pas amui partout, ou du moins partout en position intervocalique?“ (с. 81). Меѓутоа баш овдека би можело арно да послужи паралелата со развитокот на *x*. Зашто, несомнено е дека загубата на *x* резултира од неговиот сè понеинтензивен изговор, до моментот кога тоа стануе само издив, и сепак не насекаде се загубило *x* без никаква трага, ами на крајот од зборот и во средината при согласка тоа преминало во *v* (пор. *леб*, *арно*, *снаа* и *грав*, *мувла*, *вешва*). Има, значи, и други услови што го модифицираат процесот на слабење артикулацијата од *x*. Затоа, ако претположиме дека по едно време сме имале општ развиток накај слабење изговорот од *v*, тоа уште не значи дека таквото *v* морало насекаде да се загуби. Треба да ги бараме причините зошто имено во тие и тие случаи да станала таа појава. Ивковиќ ја гледа тука причината, како што знаеме, во потемнуењето изговорот на вокалот пред или зад *v* што се загубило.

Критикуејќи ја таа поставка на Ивковиќа полскиот лингвист Малецки²⁾ го поставуе прашањето зошто требало баш да биде *v* зад *y* за да се загубело. „Przykładów rozwoju *w* na μ , a w dalszym ciągu na zero fonetyczne, właśnie po *o* możnaby znaleźć sporo w różnych stronach Słowiańszczyzny“ — вели Малецки (ib. 117). Тој го наводи развитокот на *v* во некои црмнички села (Црна Гора), во случаите како: *zetōji*, *porōji*, *zglobōji* || *zglobōci* итн. (ib. 117). Освен тоа Малецки укажуе на фактот што билабиално *v* не се развило баш во оние говори каде што имаме денеска силно изразена редукција на самогласките: „Jeżeli *v* zanikło dlatego, iż znalazło się między samogłoską zwięzoną (zredukowaną) a otwartą, to dlaczego w gwarach pd.-wschodnich utrzymuje się typ *pōpuve*, *guvédo*, a nie rozwija się na *pōpuce*, *guvédo*, a w dalszym ciągu na *pōpuie*, *guédo*, czy też *pōpoi*, *goédo*“ (ib. 117).

Слабите страни на теоријата од Ивковиќа, според која што би сме имале прво редукција на самогласките при експираторен акцент на старото место, па после префрлање на ак-

1) Macedonische Studien, Wien 1896, с. 75-76, 77-79, 108.

2) M. Małeckí, Drobiazgi z Macedonji, Lud słowiański III, 1, 1933. с. 114-119.

центот на денешното негово место и повторно отворање на редуцираните самогласки, и најсетне губење на *в* — ќе се видат веднаш ако се прашаме за времето кога се одвивала вопросната промена, т. е. ако ја поставиме неа во онаа историска опстановка каде што вистински стануела, за што денеска располагаме со извесен материјал.

Јазиковите факти што ни ги предлагаат во овој поглед кодиците на македонските манастири од XVI – XVIII в. издадени од А. М. Селишчев¹⁾, ни сведочат дека тоа е процес „недавнего времени“. „Записи Слеченскогo помянника XVI века не представљают указанија на етот процес“ (ib. 111). Според тоа губењето на *в* треба да почнало најрано од половината на XVI в., а да се завршило во XVII в.: кога уште можело да се јавуат наспоредни форми со и без *в*. „Несколько позднее, в XVII и XVIII веках, в Македонии сочетания с утраченным *в* были. Крушевани — в записи XVIII в.; Аѣкоѣць ѿ Прѣпа в записи XVIII в. (ib. 111).

Во едно писмо од Крушово, од 1637 г. (објавено во *Минало* I, III, с. 290–292) наоѓаме неколку форми со загубено *в*: *Секулоука, Секулоуѣ, чоѣѣ, забашѣ, забамѣ, осѣашѣ*. Што значи дека можеме да примиме оти овој процес се извршил конечно во текот на XVII в. Во текстот на Данилиовиот четиријазичник од крајот на XVIII в. ние ја имаме веќе наполно одразена загубата на интервокално *в*.

Меѓутоа, во сите овие текстови со кои што располагаме, ние немаме ниту трага од редукција, која што, според Ивковиќ, би требало да станала непосредно пред губењето на *в*. Една така важна црта би си пробила пат, дури и во ваков случај кога материјалите ни се ограничени по обем и содржина, толку повеќе што тие и во друг поглед даваат надежни указанија за живиот говор. Знаеме дека и во сосем кратки приписки од говори што ја познаваат редукцијата, таа јасно се има одразено.

Паралелно со губењето на интервокално *в* се развива во западномакедонските говори и процесот на губењето на *х*. Фактите од македонските поменици укажуваат и овдека на XVII в. како на време кога треба да го претположиме завршен тој процес (пор. Селишчев, ib. 113). Примерот пак ѿпај (име на едно ресенско село) од Слеченскиот кодик, покажуе дека допрва по XVI и почетокот на XVII в.: (од кога што датира тој напис) треба да го бараме времето кога фатило да се губи и интервокалното *ј* во истите говори (пор. денешната форма за споменатото село *Оѿаа* (ib. 114), или: *оваа, шаа* покрај *шаја, знаам, шраам* и сл.). Што значи дека сме имале напоредно губење, иако во различна мерка, и со извесни разлики од еден говор до друг, на три гласа:

¹⁾ А. М. Селишчев, Македонские кодичи XVI-XVIII веков, София 1933.

устен – *в*, небен – *ј* и заднонепчен – *х*. Во сите три случаја има, разбира се, специфичности што не бидеат да се испуштаат од предвид, ами треба поодделно да се проследат. Но очевидно е исто така дека ние не можеме да ги отргнеме еден од друг овие процеси и да ги разгледуваме изолирано, како што прави Ивковиќ во однос на развитокот на *в*.

Комплексноста на овие појави ќе истапи особено јасно пред очи ако си спомниме дека *х* во краесловна положба и во средината на зборот при согласка преминало во *в* (пор. *грав*, *бев*, *мувла*, *вешва*, *болва* итн.). За овој преод имаме пример уште во споменатото писмо од 1637 година во написот *зедовше*. Тој факт претполага за времето кога стануеле овие промени не интензивно лабио-дентално образуювање на *в*, ами напротив лабав негов изговор, со кој што можел многу лесно да совпадне изговорот на слабото, придишно *х* во спомнатата позиција. Во ист. мак. говори, каде што *в* се пази во интервокална положба, немаме ни преод $x > v$, ами или сведување на *х* до еден одвај уловим придив или негово исчезнување при удолжавање изговорот на претходниот вокал: *бе^х* – *бе*, *бе^{ме}*. Но затоа во тие говори имаме во извесни случаи преод $x > j$ (*чејли*, *нијни*), што пак и од друга страна ја поткрепуе нашата мисла.

Та така ние се враќаме пак на тоа што беше искажано од Облака (а што и Малецки го наоѓа за сосем природно, *ib.* 115), имено дека за времето кога се губело *в* во одредена позиција, за него бил карактеристичен општо слаб изговор. Како што рековме, од таква пасивна артикулација биле обватени во истото време и *х* и *ј*, што на сиов случај му дава карактер на едно длабоко поместување во консонантната система на зап. мак. наречје. Ако ги земеме овдека предвид и сите други случаи, спомнати погоре, каде што се губат звучни согласки, ние ќе добиеме претстава за една општа тенденција на зап. мак. говори кон пасивен изговор на согласките, и дури во специални случаи кон нивна редукција.

За поткрепа на тоа дека кон XVI век сме имале во зап. мак. говори *в* од слаб интензитет, можат донекаде да послужат и некои други одделни факти одразени во записите на нашите кодици. Познато е имено дека *в* се изгубило во македонските говори и во извесни согласни групи, во случаите како: *сиош*, *земам*, *шор*, *шорник*, (*вишор*, *вишорник*), *шиора^м*, *ројшшо*, *иленшшо*; во охридскиот говор и *ре м. вре* (*бре!*), *рајче м. врајче*. За имињата на селата Глишиќ (Тиквешко) и Житоше (Прилепско) Селишчев констатира дека „в записях Слепенскогo помянника XVI в. эти названия переданы с *в* перед *ш*: Глив^сшиќ, Житовше“ (*ib.* 111). Освен тоа во списокот на имињата од истиот споменик го наоѓаме името

1) Пор. Цоневъ, Описъ (с. 125): се стори (во приписка од 1580).

Торника (м. *Вшорника*) (ib. 121 и 60, на копијата). Треба да придадеме овдека и дека *в* се губи редовно во зап. мак. говори пред наставката *-ски* во презимињата и придавките од имињата на места: *Трајкоски, Пешрески, кически* и сл. На жалост оваа категорија не ни е претставена во записите на помениците. Но сепак, макар и единични, интересни се овие написи од поменикот на манастирот Матка: „плати бжна поповска“ (ib. 35) и „игсма(н) маркоски“ (ib. 44). Вториов Селишчев го датира од XVII–XVIII в. Земени особено овдека предвид сигурните написи како *Жишовше* и *Гливишик*, може да се поврзе губењето на *в* пред спирантите *с* и *ш* со времето кога општо во зап. мак. говори се развива пасивен изговор на *в*, кој што доведуе до негово губење и во интервокалната положба.

Ние досега се запознавме со случаите каде што се губи *в*. Но за да дојдеме надокрај треба да си го разјасниме и другото прашање — каде *в* не се губело? Списокот на примерите со запазено *в* го даваме овдека според гласовните групи во кои што тоа се наоѓа.

По правило *в* не се губи ако се наоѓа зад *и*: *нива, слива, боливач, покривач, скоривам, покривам, жива, живо, живи, крива, криво, криви, брлива, брливо, брливи* итн. Од земка чини *биол, биолица*. Изговорот *живош* е пообичен од *жиош*; се слуша *здружио* покрај *здруживо*, во поздравот. Во прилепската форма *којрии* (м. *којриви*) имаме поскоро замена на една наставка со друга (во другите зап. мак. говори: *којриви*).

Најчесто, *в* се пази и зад *е*: *врева, шрева, лева, лево, леви, вревам – вревиш, кревам – креваш, покревам, се поревам, се пореваш, Сшеван, ѝлева, најшревар; девер, деверче, девеш, невен, Невена, невеша, неведче, ѝревез, наклевешам*. Изговорот *невеша, нешша* е, како што рековме, ограничен само на извесни говори (преспанскиот, струшкиот, полошкиот).

Зад *а* се пази *в* во вакви случаи: *крава, мрава, нава, шава, слава, сшава, кавал, кравај(че), навал, завал, шаван, сшавам – сшавиш, шавам – шаваш, шчавам – шчавиш, ѝрава, здрава* (пор. спроти ова: *гл̃а, најр̃а*); поретко во групата *-аво-*: *Завој* (село), *завор, бравос, здраво, ѝраво* (понекогаш и *здрао, ѝрао*).

Иако зад *о* губењето на *в* е редовно, можеме да наброиме неколку примери каде што тоа тука сепак се зачувало: *овен, овес, Нове, Новак, нова, ново, нови, новина, ковил, ѝовиш, ѝовик, ѝовој, ѝовојница*. При *ѝовој* треба да ја имаме предвид врската со глаголот *ѝовијам, развијам*; при *ѝовик* со *викам*.

При *у*, *в* се чувало: *гувам*, *чувам*, *дувек*, *ѓувез*, *ѓувеч*, *левучар*, *главуш*. Впрочем во овие групи имаме дури и појава на ново *в* како преоден глас, во случаите каде што исчезнало *х*: *уво*, *глува*, *мува*.

Од овој преглед упадлив е фактот дека *в* зад предните вокали *и*, *е* општо се пази. Од друга страна, не помалку упадливо е дека *в* се загубило најчесто во соседство со *о*. Еве ги групите во кои што тоа исчезнуело: *-ове-*, *-аво-*, *-ево-*, *-оба-*, *-ови-*, *-ава-*, *-ави-*, *-ева-*, *-еви-*. При тоа во повеќето случаи каде што имаме групи без *о*, се работи за такви категории, каде очевидно можела да дејствуе аналогијата од страна на паралелни групи со *о*. Пор.: *суројца*: *кајајца*, *црнејца*; *гошој*, *негој*: *убај*, *Пејреј*; *осној*: *најрај*, *смордеј* итн. Во секој случај можеме слободно да кажеме дека испаѓањето на *в* во групата *-ева-*, *-еви-* се должи на полно на аналогијата, имајќи ги предвид примерите со запазено *в* во овој случај (*в*. горе). Одовдека е јасно дека за развитокот на билабиален изговор на *в* пред неговото полно исчезнуење, пресудно било соседството со *о*, додека при предните вокали *е*, *и* артикулацијата на *в* била секогаш поинтензивна. Треба да приемиме дека нашето *о* било силно лабиализирано, што допринесло за развитокот на соседното *в* накај билабиално. На тоа укажуе и денешниот карактер на *о* во зап. мак. говори, каде што тоа во двесложни зборој, при продолжен акцент, покажуе, особено во селските говори, дури и извесна дифтонгизација (*о* > *ʷо*; в. такви примери и кај Ивковиќ, ib. 81: *v^hōda*, *n^hōsiš*, *k^hōza*, *r^hōsa*). Не треба, значи, причината да ја бараме во некаква осетна квалитетна разлика меѓу акцентираното и неакцентираното *о* (или дури *а*, како што прави Ивковиќ), ами во самиот негов карактер, што бил општо глас силно лабиализиран. Таму каде што пред *в* се наоѓале предните вокали, особено *и*, тие го неутрализирале до извесна степен лабиализирувачното влијание на *о* врз *в*. По таков начин, јасно е дека треба да разликуеме одредени позиции во зборот, каде што *в*, зависно од околните гласови, можело да има и различни нианси во својот изговор. Нема потреба да претполагаме дека при слабењето на *в* морално насекаде да се стигне до полн билабиален негов изговор. За него била карактеристична општо пасивна артикулација, која што во одредени услови, посочени погоре, одела и до полно билабиално *в*. Имајќи го тоа предвид, ние ќе се запазиме овдека од секакво упростуење на работите.

Но како да се одговори сега на прашањето, зошто *в* не се загубило сегдека дури и кога се наоѓало меѓу самогласките *о* и *а*. Така покрај единичното *гла* имаме *крва*, *мрава*, *сшава*, *шшава*, *шчава* и сл.; покрај *ѳрам* – *ѳрајш*: *главам* – *главиш*, *давам* – *давиш*, *јавам* – *јавиш*, *оздравам* – *оздравиш*, *сшавам* – *сшавиш*, *шчавам* – *шчавиш* (т. е. повеќе такви

глаголи со запазено одошто со загубено в); покрај *уба*, *гошоа-ј*: *права*, *здрава*, *нова* (пор. примерите дадени погоре во двата прегледа).

Малецки, опирајќи се врз податоците од А. Мазона за леринскиот говор, го бара тука објаснението во тоа што процесот уште не бил завршен.

„Ponieważ zanik *v* nie należy do procesów skończonych, lecz *szerzających się*, więc nic dziwnego, że nietylko nie objął w równej mierze wszystkich osobników, lecz także nie potrafił rozszerzyć się na wszystkie pozycje interwokaliczne“ (ib. 118).

Ова указание, кое што за нас е важно во однос на леринскиот говор, не може да се однесе и на сопствено зап. мак. наречје, во кое што процесот бил знаеме кога извршен и наполно изразен и во првиот печатен македонски текст — Четиријазичникот на Данила — во ваков обем каков што и денеска го предлагаат зап. мак. говори.

На извесна трага можат да нè наведат придавските форми, цитирани погоре, каде што во трисложните зборои в се загубило, додека во двосложните, непосредно по акцентот — се пази (*гошоа* ама *нова*). Не е ли оддалеченоста од акцентот еден од условите за да се загуби в? На тоа прашање можат да фрлат јасност следните форми, запишани од мене во прилепскиот говор: *колкава*, *колкаво*, *колкави*, но — *колка*, *колко*, *колкај*; *шолкава* итн., но — *шолка* итн.; *онолкава* итн., но — *онолка* итн. Јасно е имено одовдека дека оддалеченоста на в од акцентот била еден од условите за неговото губење. Што значи, дека на пр. во формата *гошоа*, в се загубило дефинитивно допрва кога во зап. мак. наречје се извршил тука премеот на акцентот на третиот слог од крај: *гошоа* > *гошоа*. Да забележиме дека во овој поглед има полна паралела со губењето на интервокалното ј во прилепскиот говор. Пор.: *шаја* (и *шаа*) но само: *ова*, *она*; *даја* (од *дај ја*), но: *оста* (од *остај ја*).

Да видиме сега доколку може во конкретните случаи да ни послужи горното објаснение. Интересен материјал даваат и цитираните веќе глаголски форми. Така имаме *ставам* — *ставиш*: *остаам* — *остајш*; *давам* — *давиш*: *удаам* — *удајш*. Со сѐм спрема овој однос имаме и *вадам* — *вадиш*: *изваам* — *извајш*. Затоа и при објаснението на формите како *праам*, *коам* и сл. треба да ги имаме пред очи нивните сложени форми, како *напраам*, *заккоам* и сл., каде што акцентот преминауел на префиксот. Се разбира, тука не треба да се испуштаат од предвид и сите други околности што во еден определен случај можеле да допринесат за губењето на в. Ние споменаваме веќе дека честата употреба на зборот *правам* на пример, довела до губењето на в тука и во оние говори

што инаку не ја познаваат појавата што ја опишуеме. Така можело да биде и кај *ковам* и сл., поготово што во групата *-ова* бил особено слаб изговорот на *в*.

Во секој случај е показателно дека *в* не се загубило токму во оние неколку глаголи што не знаат за префиксација во нашите говори. Такви се *главам* — *главиш*, *јавам* — *јавиш*, *шчавам* — *шчавиш*. Таков е денеска, што е многу интересно, и глаголот *сџавам*, кој што во нашите говори иде со специално значење: *сџавам синија*, *сџавам за ручек* (инаку *клām*). Тоа што овој глагол ја загубил врската по значење со изведените од него *џсџām* и *бсџām*, станало причина што во него се запазило *в*, а не испаднало како во *џрām*. Во глаголот *давам* — *давиш* (покрај *удām* — *удаеник*), *в* се запазило дека инаку тој би совпаднал по форма со глаголот *дām* — *дајш* (*дадам* — *дадиш*). Јасната етимолошка врска со зборот *здрав*, *здравје* го спречила испаѓањето на *в* во *оздравам*, *оздравен*. И глаголот *главам* не се асоцира со *глā*, но затоа имаме друг глагол *ошумблām*, каде што врската по значење е јасна.

Од ова сметам дека е очевидна ролјата што ја игра акцентот, т. е. неговото место, во повеќето од категориите со загубено *в*, како што се: *џрām* — *наџрām* и сл., *коам* — *закоам* и сл., *џргоец* и сл., *бноа*, *наџра*, *џрнеа* и сл., *лекоиш* и сл., *блогн* и сл., *деној*, *ножеј* и сл., *гошоа*, *ула* и сл. Горните примери покажаа дека за групата *-ава*, *-ави* спомнатиот услов бил очевидно задолжителен.

Нешто подруго гледаме кај категориите како: *џолојна* — *џолојнаша*, *убајна* — *убајнаша*, *сурбјца* — *сурбјцаша*, *секајца* — *секајцаша*, *чудоишше* — *чудоишшешо*, бидејќи тука имаме загубено *в* зад самиот акцент. Јасно е дека овдека процесот се почнал од формите со завршок *-овина*, *-овица*, каде што *в* можело особено да добие слаб изговор. При префрлањето на акцентот на неговото сегашно место (*џоловина* > *џолвина*), силниот акцент на третиот слог открај го привлекуе во дифтонгично образување вокалот *и* од следниот, слабо интониран, слог, со што се дава последниот потик за исчезнувањето на билабиалното *в* тука. Примерите од охридскиот, струшкиот и преспанскиот говор, како *водејница* — *водејницаша* (во тетовскиот дури *воденца-воденцаша*), *шојејница*, *џрчајница* и сл. можат добро да го поткрепат тврдењето за ролјата што ја играл силниот третосложен акцент, при кого слогот зад акцентот бил од многу слаб интензитет, за губењето на *в* (овдека га н: *воденца*), и слевањето на двата слога во еден дифтонгичен слог. Како што спомнавме и порано, *в* во сите овие завршоци кај што се загубило, не се чувствуело како носител на некаква морфолошка функција. При тоа треба да имаме предвид дека многу од зборите

што спаѓаат во последните категории се асоцираат со други форми од истите корени, каде што *в* се загубило во слог оддалечен од акцентот. Така имаме: *ша̀шкѝјна* – *ша̀шкѝоа*, *с̀мре-ко̀јна* – *с̀мрекоа*, *уба̀јна* – *уба̀*, *ѝоло̀јна* – *ѝреѝоло̀ам*, *јало̀јца* – *јало̀а*, *суро̀јца* – *суро̀а*, *Петѝко̀јца* – *Петѝко̀а* и сл. Ние можевме да се увериме дека аналогјата дејствувела во овој комплекс од појави решително.

Особено јасно истапуе важноста на силниот акцент при губењето на *в* ако ги земеме предвид случаите каде што *в* е зачувано и по *о*, *а*. Тоа се имено сè двосложни зборои (в. горе). Карактеристичен е и овдека односот: *ѝѝо̀јсам*, *ѝе́део*, *ѝроѝбра̀м*: *ѝѝвѝш*, *ко̀вил*, *ѝвен*, *ѝвес*; *Нѝа̀ци* (село): *Нѝва̀к*; *на̀ора*: *за̀вор*; *на̀ѝра̀*: *кра̀ва*. Сето тоа значи дека во двосложните зборои, гласот, кој што на првиот слог е благ и продолжен, допринесуел за запазуење на следното *в*. Сосем поинаку е, како што видовме, при силниот третосложен акцент. Имињата на селата *По̀дино*, *Леу̀ново*, *Л'орека*, *Ма̀жичишѝша*, кои што во постара форма гласеле *Пово̀дино*, *Лева река*, *Леву̀ново*, *Ма̀жовичишѝша*¹⁾ покажуат дека *в* можело да се губи во зборите со трисложен акцент не само зад, ами и пред акцентот. Интересна е формата *Л'орека* (име на село во Преспата), која што се добила по следниот пат: *Лева̀река* > *Леа̀река* > *Лја̀река*, *Л'арека* (во преспанскиот говор групата *ea* > *ja*: *се смја*) > *Л'орека* (*о* се пренесло по сека веројатност од формата *лево̀рѝчанец*, *лево̀рѝчки* > *л'орѝчанец*, *л'орѝчки*).

Двата разгледани услови: 1) *в* во слог оддалечен од акцентот; 2) *в* пред или зад силно акцентиран вокал, покрај дејствуењето на аналогјата меѓу одделните групи, ги објаснуат речиси сите случаи со исчезнато *в*.

Овдека може да се приговори дека во леринскиот говор *в* исчезнуе иако акцентот не е праметнат на третиот слог (*денѝи* и сл.) Ако го земеме тој процес во леринскиот говор како самостоен, тогаш пак ништо не би можел да ни говори против условите под кои што истата појава се извршила пред три века во зап. мак. наречје. Но ние имаме полно право да мислиме дека губењето на *в* во леринскиот говор е ново влијание од посеверните македонски говори. Како што видовме веќе, според тоа што го даваат Мазон и Малѝки за тој говор, загубата на *в* во него е процес што уште трае (и е карактеристична за младото поколение²⁾). Таа е одразена само во леринскиот говор со двосложна акцентна система (не и во костурскиот), што е јасно од тесната поврзаност на Лерин и Леринско со Битола.

1) Селищев, ib. 64, 65, 67, 142.

2) A. Mazon, Contes slaves de la Macédoine sud-occidentale (Paris 1923), с. 31.

Од сето што се кажа стануе полесно и објаснението на губењето *в* и во неколку познати веќе двосложни збора. Освен честата употреба на тие зборои, што е еден важен момент, и во нејзиниот склоп, за објаснението на загубата од *в* во нив треба да ги земеме предвид и овие факти. Кај зборот *гла* и *чоек*, нивната честа употреба со предлози на кои што преминуе акцентот: *на гла*, *преку гла*, *ио гла*, *за гла*, *од чоек на чоек*, *шб чоек*, (пор. и *нечоек*). При тоа и многу честата нивна употреба со членската форма *-ов*, *-ва*: *глава*, *чоеков* (така и *јаолов*) каде што можел да допринесе и факторот на дисимилицијата. Треба да ја истакнеме и честата употреба на некои од нив во вокатив каде што зборот пак стануе трисложен: *чоече*, *јаоле*. Честата употреба, во вокатив, со извесна милозливост, како што може да се изговара и лично име, била сигурно причината за губењето на *в* во зборот *несџа*, кој што покрај тоа не е раширен во таа форма во сите говори (Прилеп, Битола, Охрид: *невесџа*). Поради брзото изговарање се губи *в* во поздравот *здрожџо* (*здравоживо*). Нешто паралелно имаме и во *жиош*, пак во најзападните говори (но таму и *живош*). Од прилепскиот говор мене ми е познато само *живош*. Како што се гледа, имаме цел сплет од фактори, што за секој еден збор во неговата жива употреба треба да се имаат предвид при објаснението на загубата од *в* тука.

Видовме дека најрано во втората половина на XVI в. треба да го бараме почетокот на процесот за губењето на интервокално *в*. Во македонските кодици ние и во XVII, па дури и во XVIII в. сè уште наоѓаме написи со *в*. За XVIII в. барем јасно е дека тука имаме чисто влијание на традицијата, исто како и за случаите каде што се пишуе *х*. Написите од цитираното писмо од 1637 година ни покажуат дека во тоа време процесот бил многу напреднат, ако не и наполно извршен. Во секој случај првата половина на XVII в. можело да биде времето кога *в* имало уште наполно факултативен карактер, та во еден исти случај можело да се слуша, или да биде образуено со многу слаб интензитет, или и наполно да се губи, како што е денеска случај со нашето *ј*, и во говорот на едно исто лице, во случаите како: *моје*, *моје*, *мое*, *ракија*, *ракија*, *ракиа* и сл. Од таа состојба се искристализирале резултатите според нам познатите услови, така како што се тие изразени наполно и во првиот наш печатен текст – во Четиријазичникот на Данила.

Од материјалот што се изнесе може да се заклучи дека не во сите зап. мак. говори во сите подробности се извршил еднакво процесот на загубата од *в*. Во одделни случаи имаме тука разлики меѓу говорите. Доста е да го споменеме за ова охридското *јојли* спроти прилепското *јовели*, или *несџа*, *дејче*, *дејка* од едни говори спроти *невесџа*, *девојче*,

девојка од други. За прилепскиот говор јас сум констатирал дека губењето на *в* во членската форма (пор. *дешео, женаа, жение*) може да се забележи во селскиот говор, додека за говорот на градот тоа нешто е непознато. Истата појава ја има забележано Ивковиќ за говорот во Јабланица,¹⁾ и не можејќи да ја објасни по своето правило, тој се задоволуе да констатира дека тука било исклучок од правилото. Меѓутоа појавата е јасна од тоа што го кажавме погоре за условите кога се губело и пазело *в*.

Да се заклучуе нешто поодредено за тоа во кои говори прво се почнало губењето на *в*, и да ли во извесни други говори за неговиот почеток не бил важен и факторот на влијанието, би било тешко од тоа што досега го знаеме за развитокот на западномакедонските говори. Исто така остануе да се разреши интересното прашање, зошто во галичкиот говор, како во еден остров, овој процес не се изразил и до ден денешен, иако инаку тој говор дели ред важни заеднички црти од поново време со соседните говори, меѓу другото и третосложната акцентуација. Односот на мијациите спрема околното население, и оние особености во галичкиот говор што треба да ги разгледуеме како резултат од извесна одделеност и затвореност на мијачките села, претставуат едно интересно одделно прашање од нашата историја и историска диалектологија. За пазењето на *в* може би допринесол побавниот темпо и растегањето при говорењето во галичкиот говор, кој што се карактеризира со напевност. Во истиот говор не се губи никогаш и *ј* во примерите како: *оваја, онаја*. Во овој ред претпоставки да споменеме и дека во овој говор *х* редовно дава *ф* (*јафна, мафна*), а не *в*, додека таа црта ја среќаваме другаде во градиштата Охрид и Битола, како јасен стремеж за одделуење од „простиот“ селски говор.

Нашiot интерес го будат особено следните форми од струшкиот говор: *чвек, швар, гведо, шва, ква*, како и преспанската форма *чек* (од *човек*). На прв поглед тука би сме имале случај да се извршила редуција на *о*, уште пред префрлањето на акцентот, и пред да почнал процесот за губење на *в*. Туку поверојатно искажуе да се земе дека во овие случаи имаме појава понова, настаната откако веќе *в* се загубило. Во самата Струга се слуша и *чоек*, во: *шо чоек беше*, т. е. во еден израз кај што зборот *чоек* особено се истакнуе и има особена нијанса во значењето. Во искажаната претпоставка уште повеќе нè уверуат овие примери од Струга запишани кај Дримколов (СБНУМ IX, с. 393): *гошваџа, Стојанваџа, Пејкваша, Маркваша, букваша, боринвоџо, оевваџа, деввоџо, вујкваша* (покрај *гошбаша, Стојанбаша* и сл.). По-

¹⁾ Годишњак задужбине Саре и Васе Стојановиќа, I, 1934, с. 28.

крај: *шбојаф* – *шбшбојаф*, *шбшбојафме* имаме и: *штваф*, *шбштваф*, *шбштвафме*, *шбштвае*. Според тоа што можеме да го видиме од овие примери, треба да заклучиме дека во струшкиот говор, откако веќе било загубено *в*, настапил процесот на преод *-оа > -ва-*. Дека тука имаме процес попослежен покажуе и местото на акцентот во формите како *шбшваша* (не *шбшваша*, како што инаку би сме очекуеле). По таков начин ние претполагаме развиток: *чоек > чвек*, *шоар > швар*, *шоа > шва*, *коа > ква*. Во многубројните форми од истите зборои и во нивната употреба во реченицата можеме да најдеме ред полазни точки за промената *оа > ва*. На пр.: *шбшоа > шбшва*, *шоарено* (магаре) *> шварено*, *заква > заква*. Показателен е за ова и примерот со глаголот *шбојаф* (в. погоре).

Губењето на *в*, како и на ред други согласки во зап. мак. говори, дава заправо почеток за еден нов многу важен процес во нив, а тоа е стегањето на самогласките во непосреден допир од два слога — во еден слог. Колку се далеку-сежни последиците на тој процес, кој што спрема говорите се врши со различен темпо и понекогаш по различни патишта — може да ни предочи самата преспанска форма *чек* (за некогашното *човек*). Двосложниот збор станал едносложен. Во истиот преспански говор од *шоар* се добило *шор*, од *шоа* — *шо*. Прилепскиот говор е позаостанат во овој поглед, бидејќи во него наоѓаме степен *шо^{ар}*, *шо^а* (*оа* се слеало во долго отворено *о*; зборот е едносложен). На таа степен се наоѓа во прилепскиот говор и развитокот на групата *еа*: *смрде^а*, *мишре^а* (долго отворено *е*; зборот двосложен). Малуписмените прилепчани, немајќи во азбуката што ја знаат знак за овие слеани гласои, пишуат просто: *шор*, *сме* (*смеа*), *смрде*. Во струшкиот говор во однос на групата *еа* имаме нешто друго во примерите дадени од Дримколов: *мишрјаша*, *василјаша* (и *василваша*) (ib. 393), примери што се уште едно посредно указание за преодот *оа > ва*, како нов, наспореден со преодот *оа > о^а > о* во спомнатите говори, и настанат од истиот стремез да се контрахираат двата слога во еден. Преодот *еа > ја* е карактеристичен за преспанскиот говор: *живја*, *сџ смја*, *бл'а*, *џерја*, (импф. *џереа*), *смрџа* (им. *смрдеа*).

Видовме каков важен услов за губењето на *в* било местото и карактерот на акцентот. Па дали можеме, тргајќи од примерите со загубено *в*, да заклучиме нешто поблиску за времето кога се установуела трисложната акцентна система во зап. мак. наречје? Во ваков разрез прашањето се поставуе во статијата на М. Јакимова „Охридскиятъ говоръ“. Земајќи ја формата *нобла* (од *невол'а*) од охридскиот говор, Јакимова тврди дека ако станела тука контракција „при третосложен акцент, зборот ќе гласеше *небла*, но бидејќи таа контракција станала, кога зборот се изговарал *небла*, тој сега гласи *нобла*; акцентираниот вокал заедно со запазуе-

њето на акцентот го запазил и својот гласеж¹⁾. Туку дека ова тврдење не може да се прими, ќе се види штом ќе ги приведеме од истиот говор примерите како *гол*, *гдџл* (од *џаол*; така запишано веќе кај Спространов, СБНУМ XVIII, с. 530), *чок* (од *чоек*), кои што ни покажуат дека и овдека имаме работа со една контракција од ново време (не треба да ја губиме од предвид и формата *неблаша*). Дека акцентираниот вокал може да биде асимилиран од соседниот неакcentиран покажуат примерите од истиот говор како: *најрѐно*, *осџѐно*, или ресенското: *знѐме*, *знѐше* (*знѐме*, *знѐше*). Контракција од таков вид треба да гледаме и во преспанското *чек*, за кое што како и за *чок* треба еднакво да се земе за излезна формата *чоек*.

Врз основа на написите *сѐло* и *рѣка* (*Лѐва рѣка*), со таков акцентен знак во записите од Слепченскиот кодик од XVI в., Селишчев вели дека „Возможно полагаат, что акцент в говорах западной и центральной Македонии к XVI-му веку был перенесен с конечного слога на предпоследний“ (ib. 118). Но инаку тој укажуе на неопределеноста на фактите од тој кодик: „знаки ударения в его записях находятся на разных слогах одного и того же слова“ (ib. 117). По тоа што го заклучивме за губењето на *в* зависно од местото на акцентот, треба да земеме како сигурно дека во времето кога се развивал тој процес, бил претметнат акцентот не само на претпоследниот, ами и на третиот слог од крај. За ова ни сведочи и написот: *да не се забамъ* од цитираното писмо од 1637 г. (Минало I 3, с. 291). Претметот на акцентот не треба, разбира се, да си го претставуваме како процес што се извршил во релативно кратко време и истовремено во сите зборовни категории. И некои денешни говори, каде што тој процес е не напoлно одразен (на пр. кустендилскиот во Бугарија), покажуат дека тој се вршел спрема одделни групи од зборови, прво двосложните. Како краен негов резултат требало да дојде неговото установуење на третиот слог. Важно е да се постави прашањето дали немаме тука извесна потесна поврзаност меѓу процесот на губењето *в* и претметот на акцентот на третиот слог, во смисла дали *в* не се губи непосредно при префрлањето на акцентот на третиот слог, непосредно при образуењето на силен третосложен акцент (*гошџова* > *гошџоа*, *џоловина* > *џолојна* и сл.). Во таков случај ние би сме можеле да укажеме на втората половина од XVI в., како на време кога дефинитивно се установуе третосложната акцентна система во зап. мак. наречје. Формите како *водејница*, *џчејница* ја поткрепуваат оваа претпоставка и ја прават

¹⁾ Извѣстия на Семинара по славянска филологија, III, София, 1911, с. 233.

сосем веројатна, давајќи паралела за тоа како новиот силен акцент напосто го редуцирал следниот, акцентираниот пред тоа, слог.

По таков начин, можеме да заклучиме дека кон XVI и XVII век се извршуат оние појави што се денеска најкарактеристични за фонетиката на зап. мак. говори, а што ние и во самиот почеток на оваа статија ги бевме спомнале, т. е.: установуењето на третосложната акцентна система, загубата на *x* и неговиот преод во *v*, *џ*, загубата на *v* интервокално (покрај јасниот изговор на неакцентираниите самогласки). Тоа се цртите што денеска им даваат одредена физиономија на тие говори. Додека за нивното делење еден од друг е општо најкарактеристична замената на *ж* и на вторичниот *ѝ* (*рака, магла; рока, могла; рѝка, мѝла; рука, мѝла*), што говори за различен нивни пат овдека во една постара епоха, — нивното единство се установуе на прво место со овие нови црти изразени кон XVI—XVII в. Сигурно дека ширењето и затврдуењето нивно речиси во сите зап. мак. говори, па тука и на формите со загубено интервокално *v*, било спомогнато од преселбите на нашето население од втората половина на XVII в., кое што сè повеќе отстапуе на исток пред албанскиот натиск. Но ние тука треба да го имаме предвид, за времето за ког што говориме, еден многу поважен фактор за поврзуењето на зап. мак. говори со еднакви нови јазикови црти. Тоа е сè потесниот контакт на нашите градишта во врска со разбудениот занаетчиски и трговски еснафски живот во нив. Така се карактеристични за градиштата што преку Битола гравитираат кон Солун некои нови општи црти како што е на пр. *јн* од *њ* (со антиципација на мекоста), прелазот на вокалното *л* во *ол*, наставката —*м* во I л. сег. вр.; црти еднакво одразени во Прилеп, Битола, Ресен, Охрид и Лерин.

Врз тој фон треба да се изградуе нашата нова историска диалектологија.

Резюме

ИСЧЕЗНОВЕНИЕ ИНТЕРВОКАЛЬНОГО В В ЗАПАДНО-
МАКЕДОНСКИХ ГОВОРАХ

Блаже Конески

В настоящей работе подвергается критике предположение М. Ивковича (*Revue des études slaves*, II, 1922, 80-85), что исчезновению интервокального в в западно-македонских говорах предшествовала редукция неударяемых гласных. Автор, вслед за Облаком (*Macedonische Studien*), рассматривает данное явление в связи с исчезновением и иных согласных в тех же говорах, во первых *x* и *j*. По данным письменных памятников устанавливается одновременность этих процессов (их результаты отражены в начале 17 века). Это свидетельствует об определенном направлении развития западно-македонской консонантной системы в данный период.

Из перечня примеров, где *v* сохранилось в интервокальной позиции и до настоящего времени, видно, что после *и*, *е* оно только в редких случаях исчезало. Основным условием развития *v* в направлении к неинтенсивному, билабиальному произношению, было его соседство с *о*. В ряде категорий оттуда берет начало действие аналогии, напр. — *кайџа*, *црнеџа*: *сурџа* и т. п.

Решительную роль в полном исчезновении слабого *v* сыграло место ударения. Как это показывают формы *колџава*, *о*, *и*: *кџка̄*, *џ* *кџкај*; *шџкава*, *о*, *и*: *шџка̄*, *џ*, *шџкај*; *здрава*: *џба̄*; *нова*: *џшоа̄*, *џвен*, *џвес*: *џргоец* — в сохранялось непосредственно за ударением на втором слоге (считая с конца). Подальше от ударения оно уже исчезало. Тут надо иметь ввиду все передвижения западно-македонского ударения: *глаа*, но: *на глаа*, *преку глаа*; *кџам*, *џраам*, но: *зџкоам*, *наџраам*.

Кроме того *v* исчезало в третьем от конца ударном слоге и непосредственно за таким слогом: *Пџдино* < *Повџдино*, *сурџа*, < *сурџвица*.

На этом основании выводится заключение, что к второй половине 16 в. была уже установлена современная акцентная система западно-македонских говоров.

В конце работы рассматриваются последствия исчезновения *v* в западно-македонских говорах (различные контаминации и т. п.).

Résumé

CHUTE DU PHONÈME INTERVOCALIQUE V DANS LES PARLERS
MACÉDONIENS OCCIDENTAUX

par

Blaže Koneski

Dans cette étude l'auteur rejette l'hypothèse formulée par M. Iykoviu (*Revue des études slaves* II, 1922, 80-85), lequel pense que la chute de phonème intervocalique *v* dans les parlars macédoniens occidentaux a été précédée de la réduction des voyelles atones.

Suivant la voie indiquée par Oblak (*Macedonische Studien*), l'auteur examine le phénomène dont il est question en relation avec la chute d'autres consonnes dans ces mêmes parlers, en premier lieu *h* et *j*. D'après les données fournies par les documents écrits on constate la simultanéité de ces processus (leurs résultats se reflètent au commencement du XVIIe siècle). Ces documents témoignent de l'orientation prise par le développement du système des consonnes dans le macédonien occidental au cours de la période précitée.

De l'examen des exemples où *v* se trouve en position intervocalique jusqu'à nos jours, on conclut que *v* est rarement tombé devant *i*, *e*. La raison primordiale pour laquelle *v* s'orienta vers une prononciation amouillie, bilabiale, fut son voisinage avec *o*. Et, dans beaucoup de catégories, il en naquit une action analogique, par exemple: *кайáјца*, *црнејца*, *сурóјца* et autres.

Le rôle décisif dans la chute du *v* a été joué par le point d'accentuation. Comme le prouvent les formes: *колáва*, *о*, *и*: *кóлкā*, *ѓ*, *кóлкај*; *шолáва*, *о*, *и*: *шóлкā*, *ѓ*, *шóлкај*; *здáва*: *убā*; *нóва*; *гóшōа*; *óвен*, *óвес*; *йргоец* — *v* s'est conservé immédiatement après la pénultième accentuée. Si la syllabe accentuée se trouve plus éloignée, la chute s'était déjà produite. Il faut tenir compte de tous les déplacements d'accent dans le macédonien occidental: *глаа*. mais: *нā глаа*, *прекū глаа*: *кóам*, *йраам*, mais: *зāкоам*, *нāйраам*. En outre *v* a disparu dans la syllabe antépénultième accentuée ou dans une syllabe qui suit immédiatement une antépénultième accentuée: *Пóдино* < *Повóдино*, *сурóјца* < *сурóвица*.

D'après tout cela, l'auteur conclut que vers la seconde moitié du XVIe siècle le système actuel d'accentuation était déjà établi dans les parlers macédoniens occidentaux.

A la fin de son étude l'auteur examine les conséquences de la chute du *v* dans les parlers macédoniens (contaminations diverses et autres).